

УДК 631.53.027:634.10

ВИМОГИ ДО СТРАТИФІКАЦІЇ НАСІННЯ ПЛОДОВИХ КУЛЬТУР

Герашенко С. А., студент групи АМП 1/2

Миколаївський національний аграрний університет

Насіння всіх плодових порід помірного клімату не здатні проростати без попередньої підготовки. Сухе насіння, висіяне в ґрунт навесні, не проростає до весни наступного року, якщо на них не впливали в зимовий період низькою температурою. Це біологічно-корисна для рослин властивість стала результатом еволюційного розвитку не проростати під зиму, так як молоді проростки гинуть при низьких температурах.

В природі насіння плодових порід проходить підготовку до проростання в набряклому стані при порівняно низьких температурах та вільному доступі повітря – у лісі під шаром опалого листя [4].

Насіння після досягання перебуває в стані спокою і не може проростати. Тверді покриви насіння обмежують доступ води і кисню, перешкоджають росту зародка, а інгібітори стримують ріст. Для того, щоб насіння могло прорости, його протягом тривалого періоду витримують при знижених температурах, достатньому зволоженні і аерації. При цьому розкриваються насінні покриви, активізується дія стимуляторів росту, ферментів, послаблюється активність інгібіторів росту, поступово руйнується ліплоїдний шар на поверхні протиплазми, збільшується обводненість, посилюється водообмін, активізується гідроліз запасних поживних речовин та інші фізіолого-біохімічні процеси. Зміни, що відбуваються в оболонках насіння, сприяють підвищенню їх проникності для води і газів, прискорюють підготовку до проростання. У природних умовах після опадання плодів і насіння ці процеси відбуваються у ґрунті протягом осінньо-зимового періоду і довше, а у практиці плодівництва застосовують спеціальну підготовку насіння до сівби – стратифікацію (від лат. Stratum – настил, шар) [1].

За сезон 2018р. було зібрано насіння різних плодових культур (диких форм), а також визначено масу 1000 штук та кількість насіння в одному кілограмі.

Таблиця

Строки збору насіння плодових культур та їх маса

Найменування культур	Строки збору насіння	Маса 1000 шт. (г)	Кількість шт. в 1 кг
Вишня магалебська (Cerasus Mahaleb)	III декада червня – I декада липня	73,100	13678
Абрикос звичайний (Жердель) (Armeniaca vulgaris)	Протягом липня	2237,96	447
Груша лісова (Pirus communis)	III декада серпня (збір на	48,23	20734

	дозарювання) II декада вересня (виймання насіння з плодів)		
Мигдаль гіркий (<i>Amygdalus communis</i>)	II-III декада вересня	3231,66	309
Горіх волоський (<i>Juglans regia</i>)	I-III декада жовтня	10260,6	97
Зізіфус ююба (<i>Zizyphus jujuba</i>)	III декада жовтня - I декада листопада	586,93	1704
Айва звичайна (<i>Cydonia oblonga</i>)	III декада жовтня – I декада листопада	54,88	18221

Насіння груші лісової, айви звичайної, абрикоса, мигдалю гіркого, горіха волоського з коротким періодом спокою при осінній сівбі успішно проходять стратифікацію в звичайних зовнішніх умовах. А насінню вишні магалебської, аличі навіть при осінній сівбі необхідна стратифікація в штучних умовах [2]. Тому після збирання плодів вишні магалебської, необхідно відділити насіння, просушити, перемішати з вологим піском у співвідношенні 1:1 та закласти на стратифікацію до холодильника (1-4 °С). Це робиться для запобігання пересихання ядра насіння. Приблизно в I декаді вересня насіння розкриється і його необхідно закласти до морозильної камери, та тримати до висіву. Також рекомендується насіння вишні магалебської брати з бурих плодів, так як вони дружніше сходять та швидше проходять підготовку до проростання, чим зі зрілих плодів [4].

Тривалість стратифікації насіння: груші лісової становить 90-100 діб, айви та абрикоса 80-100, аличі 120-150, вишні магалебської (антипки) 90-150, мигдалю гіркого 50-70, горіха волоського 50-80 [1]. Насіння зізіфуса не потребує зниження температури, так як відносяться до субтропічної культури. Рекомендують механічно видаляти ендокарп з насіння, після чого воно починає проростати через 20-25 діб [3].

Вимоги до стратифікації насіння плодів культур:

- своєчасний збір плодів та відокремлення насіння (промивання, сушіння, просіювання);
- змішування з вологим піском у співвідношенні 1:3;
- температура стратифікації не повинна перевищувати 4°C;
- аерація та зволоження протягом всього періоду стратифікації;
- додержання тривалості стратифікації.

Зібране та стратифіковане насіння висівають у ґрунт для отримання насінневих підщеп. Підщепу - кореневу систему - називають фундаментом плодового дерева. Насінневі підщепи характеризуються високою морозостійкістю – витримують зниження температури ґрунту до мінус 16-18 °С, пристосовані до ґрунтово-кліматичних умов зон, сумісні з рекомендованими сортами, забезпечують 90-100 %- вий вихід щеп із шкільки саджанців, мають розгалужену кореневу систему, міцно закріплюють дерева в ґрунті і не потребують опор, не уражуються вірусами і мікоплазмами.

Щеплені на них сорти починають плодоносити на 4-6 рік, дають високі врожаї, довговічні, характеризуються активним ростом і великими об'ємами крон [1].

Література

1. Куян В.Г. Плодівництво/ В.Г. Куян.—Житомир: Вид-во «Житомирський національний агроекологічний університет», 2009.-480с.
2. Черепяхин В.И. и др. Плодоводство/ В.И. Черепяхин, В.И. Бабук, Г.К. Карпенчук; под ред. В.И. Черепяхина.- М.: «Агропромиздат»,1991.-271с.
3. Колесников В.А. Частное плодоводство/В.А. Колесников.-М., «Колос», 1973.-456с.
4. Куренной Н.М. Плодоводство/ Н.М. Куренной, В.Ф. Колтунов, В.И. Черепяхин.- 1-е изд.- М.: «Агропромиздат», 1985.-399с.